

INFANCIAS, DE

A protección ás infancia: Educación e Xustiza SOCIAL

Concíbese a atención educativa á diversidade como o conxunto de medidas e accións deseñadas coa finalidade de adecuar a resposta educativa ás diferentes características, potencialidades, ritmos e estilos de aprendizaxe, motivacións, intereses e situacións sociais e culturais de todo o alumnado. Estas medidas e accións implican a toda a comunidade educativa e deben concretarse en propostas curriculares e organizativas que contemplan a pluralidade de todas e cada unha das alumnas e alumnos¹.

Unha das características que define o chispazo que se produce ao entrar en contacto o campo da escolaridade obrigatoria co ámbito da (des)protección de menores é a descrición do primeiro en forma de fracaso, aínda que adoptando diferentes formas: repetición, indisciplina, abandono ou transicións rotas cara ao mundo adulto. Pero hai outro efecto que ten un impacto especial sobre as súas identidades: todos e todas parecen aprender o mesmo: que os suspensos, ademais de indicar un nivel inferior ao desexado e ao marcado como mínimo para a etapa escolar, significan tamén veredictos sobre a falta de valía para os estudos; é na escola onde aprenden que 'non valen', que carecen dos recursos, das destrezas e mesmo das actitudes necesarias para poderen ser competentes neste sistema.

Velaí unha das ficcións máis eficaces e máis comúns para lexitimar o principio de igualdade, tal e como brillantemente explicou o recoñecido sociólogo da educación François Dubet (2005: 33):

"facer coma se os resultados escolares do alumnado fosen a consecuencia directa do seu traballo, da súa coraxe, da súa atención; en resumo, de todo o que realizan libremente no seu traballo escolar. 'Falta de traballo', 'falta de atención', 'falta de seriedade' son as explicacións que se lle dán ao alumnado. Explicacións que afirman constantemente que 'se se quere, pódese'".

Este xeito de ver as cousas metamorfosea as desigualdades sociais nunha exclusiva clave individual, e está de fachendosa actualidade. Foi deste xeito como o goberno do Partido Popular nos impuxo a LOMCE, xustificando a súa necesidade -como toda reforma lexislativa- co propósito de mellorar a educación, pero que se distingue, entre outras, polas seguintes notas: rompe definitivamente co principio da comprensividade, conceptualiza o fracaso escolar coma se dependese exclusivamente das (in)accións do alumnado ('que fracasa'), transforma as desigualdades sociais en diversidade natural, aposta polo control do (non) aprendido fronte ao pracer de aprender e polo liderado individual fronte ao colexiado, inventa novas formas de selección e clasificación, reduce drasticamente os recursos... Son indicadores contundentes de que estamos a asistir a un importante cambio de paradigma que afecta á medula do sistema educativo, isto é, ás súas finalidades, ás razóns que o lexitiman como institución obrigatoria para todas as infancia.

Baixo esta lóxica neoliberal, as funcións da escolaridade obrigatoria son redefinidas, situando nun primeiro plano a produtividade e a eficiencia; ao tempo que as funcións relacionadas coa igualdade de logro e de trato, coa xustiza e co dereito educativo, son diluídas. Contaxiadas das lúcidas reflexións de Zygmunt Bauman, o compromiso da parella formada pola Educación e a Xustiza tórnase líquido. Deixa de ser sólido.

Desde esta visión do sistema educativo, as infancia máis vulnerables son especialmente invisibilizadas, derivándoas a outros servizos e/ou itinerarios, pois

"a escola do capitalismo é a escola da ignorancia, entendida esta como a incapacidade de coñecer os problemas dos seres humanos para non comprometerse con eles e así non ter en conta os problemas dos excluídos do éxito" (Julio Rogero, 2014: 44).

Compatibilizar a educación coas condicións vitais das infancia a quen se dirixe, supón unha vontade política que aposte por garantir o dereito á educación e non confundir este co acceso nin coa asistencia. Neste sentido, como reflexionou

¹ Decreto 229/2011, do 7 de decembro, polo que se regula a atención á diversidade do alumnado dos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia nos que se imparten as ensinanzas establecidas na Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, de educación.

S O C I A L E

DESPROTECCIÓN

Terry Wrigley (2007), cando a aprendizaxe escolar non convence a estes adolescentes, cando o que teñen que estudar lles parece irrelevante para as súas vidas, non se pode dar un novo rumbo á educación, simplemente aumentando os controis. Coincidimos coa proposta da autora cando afirma: "a transformación da cultura educativa implica dar un novo rumbo á escola en relación coa xuventude" (2007: 105).

Quen son as infancias con máis posibilidades de desenvolver unha experiencia escolar en negativo? Como é a súa vida? Onde e con quen viven?

As persoas convidadas a participar neste monográfico, son profesionais que coñecen a fondo as vidas das rapazas e dos rapaces que sofren desprotección social. Desde diferentes espazos, e afastados de modelos tecnócratas e unicamente asistenciais, comparten un forte compromiso na defensa dun modelo de educación social crítico e evidencian como as desigualdades reais son o resultado da acumulación de pequenas desigualdades, sendo a formación das desigualdades escolares un claro exemplo. Ás autoras e aos autores, pola súa contribución nesta reflexión colectiva e interdisciplinar, GRAZAS.

Estamos convencidas de que cun maior coñecemento sobre o sistema de protección de menores, o profesorado pode elaborar unha visión renovada, e polo tanto contribuír a seguir innovando no argumentario para desenvolver modos de educación realmente inclusivos; agradecemos a Nova Escola Galega a oportunidade de xuntar a Educación e a Xustiza Social -esta vez concretada nas infancias en desprotección social-; dous asuntos que a actual lóxica neoliberal se empeña en esgallar, coma se pertencesen a consellerías diferentes e mesmo enfrontadas. ■

Ana Iglesias Galdo e Laura Cruz López
Coordinadoras do monográfico

Fotografía de Sam Carpenter.

REFERENCIAS BIBLIOGRÁFICAS

- DUBET, FRANÇOIS (2005). *La escuela de las oportunidades: ¿qué es una escuela justa?* Barcelona: Gedisa.
- ROGERO, JULIO (2014). Éxito escolar-éxito social y los excluidos del éxito. *Revista de Educación Inclusiva*, 7(2), 36-52.
- WRIGLEY, TERRY (2007). *Escuelas para la esperanza: una nueva agenda hacia la renovación*. Madrid: Morata.

EDUCACIÓN